

Viešoji konsultacija dėl užsieniečių studentų įsidarbinimo skatinimo

2019 m. vasario 5 d., Vilnius

KONTEKSTAS

Demografinės priežastys lemia spartų Lietuvos gyventojų skaičiaus mažėjimą, kuris kelia ekonominių bei socialinių iššūkių valstybei. Pasak Investuotojų Forumo, 2017 m. Lietuvoje trūko apie 50 000 -150 000 aukštos kvalifikacijos darbuotojų. Migracijos diskurse itin didelis dėmesys skiriamas emigracijos mažinimui, bet imigracija palaiapsniui užima vis reikšmingesnę vietą migracijos ir žmogiškųjų išteklių politikos formavime.

Viena iš aukščiausiai kvalifikuotų grupių imigrantų yra užsienio studentai, kurie aukštojo mokslo diplomo siekia Lietuvos universitetuose ir kolegijose. Pasak Mokslo ir Studijų Stebėsenos ir Analizės Centro (toliau - MOSTA) ir Švietimo valdymo informacinės sistemos (ŠVIS) duomenų, nors lietuvių studentų skaičius sparčiai mažėja, nuo 2012 iki 2017, į I-III pakopų studijas įstousių užsienio piliečių skaičius kasmet didėjo vidutiniškai po 4%, o jų dalis tarp visų studentų augo 3%. 2018-2019 mokslo metais Lietuvos aukštosiose mokyklose pilną studijų programą studijavo 6,3 tūkst. užsienio studentų.

Tačiau, žvelgiant į esamą statistiką, 2017 metais Lietuvoje liko ir įsidarbino vos 7% visų čia studijavusių užsienio studentų, kai tuo tarpu ES vidurkis yra 25% (MOSTA 2017). Kalbėdami apie globalią Lietuvą ir migracijos iššūkius, turėtume siekti ne tik pritraukti užsienio šalių studentus studijuoti, tačiau taip pat sukurti palankias sąlygas užsienio absolventams integruotis ir įsitvirtinti darbo rinkoje Lietuvoje, tokiu būdu prisidedant prie žmogiškųjų išteklių stygiaus mažinimo ir šalyje esamo potencialaus talento išnaudojimo.

„Kurk Lietuvai“ projekto tikslas yra išanalizuoti tikslinės užsieniečių studentų grupės esamą situaciją, atskleisti priežastis, kodėl tik maža dalis jų įsidarbina Lietuvoje po studijų bei pateikti įrankių rinkinį ir rekomendacijos šiai problemai spręsti.

KONSULTACIJOS TIKSLAS

Iki šiol nebuvo atlikti tyrimai, kas lemia užsienio studentų išvykimą iš Lietuvos po studijų. Viešosios konsultacijos tikslas – išgirsti pačių užsienio studentų nuomonę apie jų galimybes įsidarbinti Lietuvoje bei problemas, kurios užkerta tam kelią.

Viešoji konsultacija buvo vykdoma dviem etapais: kiekybine užsienio studentų apklausa elektroninėje erdvėje, o po jos, individualiais kokybiniais interviu su atrinktais studentais. Pirmuoju etapu siekiama išsiaiškinti tendencijas, ar atvykę studijuoti į Lietuvą, užsienio studentai mąsto apie galimybes čia įsidarbinti, ar užsienio studentai ketina (ar jau bandė) įsidarbinti/atlikti praktiką Lietuvoje, kaip sėkmingai jie integruojasi į visuomenę, ar yra pakankamai prieinamos informacijos apie įsidarbinimo galimybes bei kokie barjerai juos apriboja. Antrame etape gilinomės į pirmajame etape paaiškėjusius iššūkius įsidarbinimui bei, remiantis užsienio gerosios praktikos pavyzdžiais, klausėme studentus, ar jiems kitų šalių integracijos modelių ar inciatyvų pavyzdžiai atrodo patrauklūs ir reikalingi Lietuvoje. Viešosios konsultacijos rezultatų dėka sudaromas konkrečių priemonių rinkinys, padėsiantis spręsti užsienio studentų įsidarbinimo kliūtis Lietuvoje.

VIEŠOSIOS POLITIKOS PRIORITETAS

- Studentų iš užsienio pritraukimas į Lietuvos universitetus ir kolegijas atsispindi Vyriausybės veiksmų plane, kurio 2.2. punktas numato iki 2020 metų siektiną rodiklį, kad užsienio piliečių dalis, studijuojančių visoje studijų programoje, sudarytų 6%.
- Be pritraukimui skirtos dėmesio valstybiniuose dokumentuose, migracijos politikos gairės taip pat mini, jog lyginant Lietuvą su kitomis Europos Sąjungos (ES) šalimis, integracija Lietuvoje yra neefektyvi. Migracijos politikos gairės įvardiną tikslą (16.3.) sudaryti sąlygas užsieniečių integracijai, kad būtų pasinaudota imigracijos teikiama nauda.
- Pasak migracijos politikos gairių punkto 21.6., siekiant integracijos priemonių lankstumo ir poreikių nustatymo, tikslinga nuolat analizuoti imigracijos ir užsieniečių integracijos procesus. Vyriausybės plano 4.2.8 punktas numato darbą, įgyvendinti pritrauktų aukštos kvalifikacijos užsienio specialistų ir jų šeimų integravimo modelį.

KONSULTACIJOS DALYVIAI

Pirminės, kiekybinės apklausos metu dalyvius sudarė užsienio piliečiai, studijuojantys pilnos studijų pakopos programas Lietuvos universitetuose (t.y., ne trumpalaikiai mainų studentai) (N=300). Antrame etape, kokybinio interviu ciklo metu dalyvius sudarė 8 užsienio piliečiai, apklausos metu studijavę pilnas

pakopos studijas Lietuvoje, bet taip pat ir 2 užsieniečiai, jau baigę studijas Lietuvoje ir sėkmingai įsidarbinę šalyje.

KONSULTACIJOS METODAS

Konsultacijai naudoti du metodai: kiekybinė apklausa internetinėje platformoje, platinama per universitetų karjeros centrus ir tarptautinių ryšių skyrius ir kokybinė apklausa (interviu ciklas), paremti pusiau struktūrizuoto klausimyno metodika.

KONSULTACIJOS REZULTATAI

- Net 69% apklaustųjų studijas Lietuvoje rinkosi dėl akademinų priežasčių, tokių kaip studijų kokybė ir/arba tinkama studijų programa, o 49% taip pat įvardijo prieinamos studijų kainos svarbą. Renkantis studijas Lietuvoje, net 45% respondentų buvo svarbios tolimesnės karjeros galimybės Lietuvoje. Net ir studijų pradžioje karjeros Lietuvoje nesvarstę užsieniečiai studentai galėjo palaipsniui susidaryti tiek pozityvų, tiek negatyvų požiūrį apie likimo Lietuvoje perspektyvas. Teigiamas požiūris buvo susijęs su verslo steigimo galimybėmis, kontaktų turėjimu. Taip pat studentai minėjo modernius miestus, aukštą gyvenimo kokybę, saugumą ir ramybę. Užsieniečiai, studijų metu palaipsniui nusprendę nesiekti karjeros Lietuvoje, savo pasirinkimą grindė netenkinančiais atlyginimais, kalbos barjeru, socialinių kontaktų stoka, patirtais administraciniais migracijos procesų sunkumais. Todėl jau studentų iš užsienio pritraukimo etape svarbu teikti informaciją apie įsidarbinimo galimybes Lietuvoje ir stiprinti tokios informacijos plėtrą studijų metu.
- 69% užsienio studentų teigė besijaučiantys patenkinti gyvenimu Lietuvoje. Tačiau pagrindiniai iššūkiai, su kuriais studentai susidūrė Lietuvoje, yra integracija į Lietuvos visuomenę (36%) bei administracinės ir/arba su migracija susijusios procedūros (29%). Interviu metu paaiškėjo, kad pagrindinis veiksnys, įgalinantis sėkmingą socialinių ryšių užmezgimą ir palaikymą, yra kalbos ir kultūrinės žinios. Trūkstant kalbos žinių, užsieniečiams studentams sunkiai sekėsi užmegzti draugystes su lietuviais. Vis dėlto, pagrindiniai trukdžiai įsiliejimui į vietines bendruomenes buvo struktūrinio-organizacinio pobūdžio. Pavyzdžiui, lietuvių ir užsieniečių erdvinė atskirtis bendrabučiuose, atskiri paskaitų tvarkaraščiai lietuviams ir užsieniečiams, „minkštų“ iniciatyvų (tokių kaip kalbos tandemas) trūkumas.
- Nemaža dalis studentų detalizavo ir kitus iššūkius, su kuriais susidūrė, tokius kaip neigiamas vietinių gyventojų nusiteikimas prieš užsieniečius, netolerancija ir nenoras su jais bendrauti, stereotipai, rasizmas, augantis lietuvių nacionalizmas, lietuvių anglų kalbos žinių trūkumas. Pasak Eurobarometro (2017), lietuviai neteisingai įvertina, kiek užsieniečių gyvena jų šalyje bei 81% lietuvių neturi užsieniečių pažįstamų savo aplinkoje. Todėl svarbu edukuoti visuomenę apie imigracijos naudą ir apie imigrantų įvairovę Lietuvoje.
- 34% studentų iš trečiųjų šalių kilo sunkumų dėl administracinių ir sudėtingų Migracijos departamento reikalavimų vizai/leidimui laikinai gyventi gauti.
- Net 84% studentų nėra nei dirbė, nei atlikę praktikos Lietuvoje studijų metu. Iš jų, 48% tai grindė tuo, kad jiems nepavyko rasti praktikos/darbo Lietuvoje. Studijų metu dirbė arba savanoriaavę studentai, nors ir susidūrė su kultūriniais skirtumais, buvo patenkinti įgyta patirtimi ir kontaktais, bet nusivylę įsidarbinimo procesų sudėtingumu (komplikuota praktikos paieška savo srityje, ilga leidimo laikinai gyventi išdavimo trukmė).
- Baigę studijas, Lietuvoje ieškoti darbo norėtų 22% apklaustųjų studentų (iš jų tik 1% ES piliečių, 34% iš NVS šalių ir 65% iš trečiųjų šalių). Tai buvo antras populiariausias ateities scenarijus. Tokį pasirinkimą 51% pagrindė gyvenimo kokybės Lietuvoje pasitenkinimu, o 65% - galimybe dirbti anglų kalba. 10% teigė pramokę lietuvių kalbą.
- Pagrindinis iššūkis įsidarbinimui po studijų Lietuvoje – kalbos barjeras (42% respondentų). Taip pat kaip iššūkį 23% apklaustųjų mato nepatrauklius atlyginimus, o 20% - su vizomis ir leidimais gyventi susijusius reikalavimus. 51% apklaustųjų teigė esantys nepatenkinti informacijos kiekiu apie įsidarbinimo galimybes Lietuvoje.
- Studentų lietuvių kalbos žinios buvo netenkinančios dėl įvairių priežasčių, tokių kaip: neefektyvūs mokymo metodai, nemokamų kursų stoka, nepatogus kursų tvarkaraštis, kalbinės praktikos trūkumas, vėlyva mokymosi pradžia. Išimtimi laikytini du medicinos studentai, privalomai lankę trejų metų trukmės lietuvių kalbos kursus.

**TOLIMESNI
ŽINGSNIAI**

Viešosios konsultacijos rezultatai bus pristatomi atsakingoms institucijoms ir naudojami rengiant Demografijos, migracijos ir integracijos politikos 2019–2021 m. tarpinstitucinio bendradarbiavimo veiksmų planą. Taip pat jais remiantis bus ruošiamas įrankių rinkinys užsieniečių integracijai sustiprinti.

**KONSULTACIJOS
VERTINIMAS**

Planuojant viešąją konsultaciją, ketinta jos vykdymą įvertinti šiais rodikliais:

- Surinkta bent 100 respondentų kiekybinei apklausai;
- Surinkti pasiūlymai, galintys skatinti užsieniečių absolverentų įsidarbinimą;
- Parengtas apibendrinantis įrankių rinkinys, skirtas universitetams, savivaldybėms ir atsakingos institucijoms, norint gerinti užsieniečių absolverentų įsidarbinimo Lietuvoje rodiklį.

**IŠMOKTOS
VIEŠOSIOS
KONSULTACIJOS
VYKDYMO
PAMOKOS**

Svarbu užmegzti ryšius su universitetais, kurie artimai susipažinę su studentų iš užsienio įsidarbinimo problematika. Tai padėjo tikslingai formuoti apklausos klausimyną bei užtikrino efektyvią apklausos sklaidą per tikslinius kanalus.

**ASMUO
KONTAKTAMS**

Marta Misiulaitytė | „Kurk Lietuvai“ projektų vadovė | Marta.Misiulaityte@kurkl.lt

Priedas

Klausimynai

Kiekybinės apklausos klausimynas

Would you be keen on sharing your experiences in Lithuania (anonymously)?

If you are a full-time degree (non-Erasmus) student in Lithuania, we would appreciate 3 to 5 minutes of your time for a quick survey.

1. What is your current level of study:
 - Bachelors
 - Masters
 - PhD

2. Please choose your country of origin from the list. **[drop-down menu]**

3. What reasons were most convincing when you decided to come to Lithuania to study?
 - Academic reasons (high quality of education and/or suitability of degree program)
 - Attractive country image of Lithuania
 - Friends settled in Lithuania
 - Low tuition fees
 - Other **[please specify]**_____

4. When choosing to study in Lithuania, how important were your career prospects to work in Lithuania?
 - not important
 - neither important nor unimportant
 - somewhat important
 - very important

5. Have you ever taken Lithuanian language classes?
 - No
 - Yes

6. How would you rate your Lithuanian language skills?
 - I don't speak at all
 - Basics
 - Intermediate
 - Advanced or Fluent

7. How satisfied do you feel with your overall experience and quality of life in Lithuania?
 - Not satisfied at all
 - Average
 - Somewhat satisfied
 - Very satisfied

8. Have you had the "culture shock" experience since coming to Lithuania (feeling like all of a sudden you had to digest cultural differences you didn't really understand and were perhaps not ready for)?
 - No
 - Yes
 - If yes, what was the shock related to?

9. For non-EU citizens: How difficult do you find the admission and migration department requirements?

- easy
- neither easy nor difficult
- somewhat difficult
- very difficult
- not applicable or don't know

10. For non-EU citizens: If you found the migration requirements difficult, what were the reasons? [multiple choice possible]

- lack of information in English (online or in-person at the Migration Department)
- the information available is too complicated and/or unclear
- it is difficult to obtain the required documents
- not applicable or don't know

11. Do you currently have a job or have you worked at some point during your studies in Lithuania?

- No →
 - if no, what were the reasons for not working?
 - Not interested/don't need a job
 - Couldn't find a job
 - Restrictions due to visa/residency permit
- Yes →
 - if yes, what were the main reasons for working? [multiple choice possible]
 - job was/is related to my studies
 - source of income
 - improve Lithuanian language skills
 - other (please specify) _____

12. What main challenges, if any, have you experienced during your time in Lithuania so far?

- financial insecurity
- academic rigor
- administrative/migration-related procedures
- none of the above
- others (please specify)

13. What are your future career plans?

- to look for a job in my home country
 - what are the main reasons for this decision? [multiple choice possible]
 - higher salaries in home country in my field
 - I have to return according to the scholarship/grant agreement
 - family and friends
 - I speak the local language
 - other (please specify)
- to look for a job in Lithuania
 - what are the main reasons for this decision? [multiple choice possible]
 - higher salaries than in home country
 - friends
 - I learnt Lithuanian/I can work in English
 - I like the quality of life in Lithuania
 - other (please specify)
- to look for a job in another country that is not my home country

what are the main reasons for this decision? [multiple choice possible]

- better job prospects
- easier cultural and social integration
- I speak the local language

14. If applicable, what is your main source of career-related advice in Lithuania? [multiple choice possible]

- friends and family
- university services
- online sources
- not applicable or other (please specify) _____

15. Do you feel satisfied with the amount of information in regards to finding a job in Lithuania?

- Not satisfied
- Neither satisfied nor dissatisfied
- Somewhat satisfied
- Very satisfied

16. What do you perceive as main challenges, if any, to working in Lithuania after the studies?

- language barrier
- visa and residency permit requirements
- low salary
- cultural differences
- no challenges
- other _____ (open ended)

17. If you wouldn't mind us contacting you for a one-on-one confidential discussion, please provide your e-mail address or phone number. Your input would help us better understand the challenges international students face in Lithuania.

Thank you for your time!

Kokybinių interviu klausimynas

Thank you for agreeing to participate in this interview. As I explained before, this is completely anonymous and voluntary. I will record this conversation only for the purposes of transcription and my later analysis.

1. First, I would like to ask some basic information.

Level of degree attained (BA, MA, Phd, etc)

Degree programme

Time spent in Lithuania

Home country

2. Tell me a bit more about your motivation to study in Lithuania. For which reasons did you decide to study in Lithuania and not somewhere else? Why were some reasons more important than others?
3. How do you feel living in Lithuania in general?
4. How was your time as a student in Lithuania?
5. What main challenges have you faced since coming here? [If integration/cultural differences, ask for examples and also if they have seen/participated in any initiatives that help deal with that]
6. Do you mix and mingle with Lithuanians? (If yes/no why, how, where?) Do you have Lithuanian friends or you communicate more with international students?
7. Let's talk about your language skills. How well (if) you speak Lithuanian and would you like to learn it better? What's the biggest challenge in this regard?
8. Were your career prospects (important/unimportant) to you when choosing to come to Lithuania?
9. How has this changed since coming here? Did it make you see your career chances more negatively or more positively in Lithuania?
10. Now that you have a job, could you tell me about it and about your process for finding it?
11. What were the main factors in your success? What helped in your job search?
12. What advice and from whom have you received regarding your career here? Has it been helpful? Why?
13. Do you think the employers here are ready to hire foreigners? Could you give an example of how they are/aren't ready?
14. [For non-EU] Were migration requirements a challenge for you here? Could you share your experiences while dealing with obtaining visa/temporary permit card?
15. How could the migration department improve its communication/work?
16. If you could help international students have a better experience in Lithuania, what would you choose to do [an initiative/change the law/offer free language courses...]?

2a. Tikslo ir uždavinių forma

<p>Nagrinėjama viešosios politikos problema</p>	
<p>Konsultacijos tikslas</p>	
<p>Konsultacijos uždaviniai</p>	
<p>Kaip rezultatai bus panaudojami?</p>	

3a. Tikslinių grupių sąrašo forma

Nr.	Atstovaujama visuomenės dalis	Tikslinė grupė / organizacija

6a. Konsultacijos komandos forma

Komandos narys	Asmuo	Atsakomybės
Konsultacijos lyderis		
Temos kuratoriai		
Komunikacijos specialistas		
Organizatorius		
Moderatorius		

7a. Veiklių vykdymo grafiko forma

Pirma savaitės diena	Rugsėjis				Spalis					Lapkritis				Gruodis					Sausis				Vasaris				Kovas	Atsakingas	
	6	10	17	24	1	8	15	22	29	5	12	19	26	3	10	17	24	31	7	14	21	28	4	11	18	25	4		
1. Veikla Klausimyno ruošimas																													Marta Misiulaitytė, Rugilė Šablinskaitė
Esamos situacijos analizė	x	x	x	x	x																							Marta Misiulaitytė, Rugilė Šablinskaitė	
Atliktos konsultacijos su universitetais						x	x																					Marta Misiulaitytė, Rugilė Šablinskaitė	
Paruoštas kiekybinio klausimyno pirminis variantas												x																Marta Misiulaitytė, Rugilė Šablinskaitė	
Paruoštas kiekybinio klausimyno galutinis variantas												x																Marta Misiulaitytė, Rugilė Šablinskaitė	
Klausimynas suprogramuotas į online formą													x															Marta Misiulaitytė	
Paruoštas kokybinio klausimyno pirminis variantas														x														Marta Misiulaitytė, Rugilė Šablinskaitė	
2. Veikla Apklauso sklaida per tikslinius kanalus																												Marta Misiulaitytė, Rugilė Šablinskaitė	
Išsiųsta apklausos forma su kvietimu dalyvauti												x																Marta Misiulaitytė, Rugilė Šablinskaitė	
Išsiųstas priminimas dalyvauti													x															Marta Misiulaitytė, Rugilė Šablinskaitė	
3. Veikla Kiekybinės apklausos rezultatų analizė																												Marta Misiulaitytė, Rugilė Šablinskaitė	
Kiekybinės apklausos uždarymas													x															Marta Misiulaitytė	
Rezultatų pirminė analizė													x	x														Marta Misiulaitytė, Rugilė Šablinskaitė	
Rezultatų maketavimas į vizualią prezentaciją														x														Marta Misiulaitytė, Rugilė Šablinskaitė	
Kiekybinės apklausos ataskaitos parengimas														x	x													Marta Misiulaitytė, Rugilė Šablinskaitė	
4. Veikla Kokybinės apklausos vykdymas																												Marta Misiulaitytė, Rugilė Šablinskaitė	
Atrinkti interviu ciklo dalyviai ir išsiųsti kvietimai														x														Marta Misiulaitytė, Rugilė Šablinskaitė	
Atlikti 8 interviu															x	x	x											Marta Misiulaitytė	
Atlikti 2 interviu															x													Rugilė Šablinskaitė	
5. Veikla Kokybinės apklausos rezultatų analizė																												Marta Misiulaitytė	
Interviu transkribavimas															x	x	x											MOSTA vidiniai resursai	
Interviu kodavimas, analizė																			x	x								Marta Misiulaitytė	
Kokybinės apklausos ataskaitos parengimas																				x	x							Marta Misiulaitytė	
6. Veikla Rezultatų viešinimas																												Marta Misiulaitytė	
Grįžtamasis ryšys dalyviams ir universitetams atsakingose ministerijose, Vilniaus, Kauno, Klaipėdos verslo plėtros agentūroms																						x						Marta Misiulaitytė	
Rezultatų viešinimas kviestiniuose renginiuose, įvairiose darbo grupėse																							x	x	x	x	x	Marta Misiulaitytė	
Straipsnių žiniasklaidai rengimas, rezultatų viešinimas nepriklausomoje žiniasklaidoje																								x	x	x	x	Marta Misiulaitytė	
Rekomendacijų ruošimas remiantis viešosios konsultacijos rezultatais																												Marta Misiulaitytė	
Pradėtas rekomendacijų įgyvendinimas																												Marta Misiulaitytė ir atsakingos institucijos	

10a. Vertinimo rodiklių forma

Rodiklis	Aprašymas	Siekiamą reikšmę
Procesui vertinti		
Poveikiui vertinti		

18a. Vertinimo klausimynas

Proceso
vertinimas

18a. Vertinimo klausimynas

Poveikio
vertinimas
